

Lis (*Vulpes vulpes*)

Lis należy do najczęściej spotykanych drapieżników w naszych łowiskach, a skala rozrostu jego populacji bardzo często powoduje występowanie problemu przesycenia łowiska pod względem presji na zwierzynę drobną.

I. Występowanie i siedlisko

Lis występuje zarówno w całej Europie, Azji, obu Amerykach a nawet w Australii. Żyje na terenach nizinnych jak również górzystych. Na terenie Polski nie ma chyba łowiska, w którym nie występowałby ten rudy drapieżnik. Ciężko scharakteryzować jego preferencje co do doboru siedliska, ponieważ występuje praktycznie w każdych warunkach, począwszy od młodników, poprzez śródpolne zadrzewienia a na trzcinowiskach oraz piaszczystych urwiskach skończywszy. Dodać należy, że niektóre lisy wyspecjalizowały się w szperaniu w ludzkich odpadach, zasiedlając okolice ludzkich wysypisk śmieci, a czasem wręcz zakładając nory w stertach śmieci. W doborze miejsca pod norę przeważają raczej tereny piaszczyste i suche (z powodu łatwości kopania nor). Często są to urwiska, wyrobiska lub po prostu piaszczyste pagórki. Lisy kopią nory o dużej płataninie korytarzy, z których najdłuższe mogą sięgać 50 metrów. Nory przeważnie wyposażone są w kilka wyjść awaryjnych oraz kila okien, będących lukami wentylacyjnymi.

II. Charakterystyka ogólna

Ubarwienie lisów może przybierać różne odcienie rudości, z domieszkami brązu lub żółci. Podbrzusze jest zazwyczaj jaśniejsze i przybiera kolory od białego poprzez popielaty aż do jasnorudego. Dolna część stawek jest przeważnie ciemna,

natomiast końcówka ogona może mieć barwę białą lub czarną (albo po prstu mieszaną tych kolorów). Nos lisa jest brązowy lub czarny, podobnie jak tylna część uszu. Występuje nieznaczny dymorfizm płciowy, jako że samce są zazwyczaj większe od samic. Wielorakość barw zaowocowała różnymi określeniami lisów jak krzyżak lub węglarz.

III. Odżywianie

Lisy z natury są drapieżnikami. Większość pobieranego pokarmu znajdują podczas penetrowania łowiska. W przypadku, gdy nie natrafiają na interesujący kąsek, oddają się łowom. Polują na wszystko, co są w stanie złapać i zjeść. Do ich menu wchodzi gryzonie, larwy, ptaki oraz ich jaja, małe ssaki (np. koźleta), ryby jak również płazy. Bardzo charakterystyczne jest polowanie na myszy. Polega ono na nieruchomym wsłuchiwanie się w odgłos poruszającej się myszy. W przypadku stwierdzenia, iż mysz jest w zasięgu, drapieżnik wystrzeliwuje w powietrze aby opaść prosto na swoją ofiarę. Istnieje myśliwski przesąd iż lis który „trafił” swoją ofiarę trzyma kitę uniesioną do góry, natomiast kita opuszczona w dół sygnalizuje, że tym razem to myszy się udało. Lisy nie gardzą także padliną. Jeśli chodzi o pokarm pochodzenia roślinnego, to przeważają w nim owoce leśne, korzenie niektórych roślin oraz (co czasem budzi zdziwienie) warzywa, jak pomidor. Lisy podobnie jak wiewiórki robią spiżarnie, w których przechowują zgromadzony na gorsze czasy pokarm. Są świetne w wyszukiwaniu swoich magazynów i z niesamowitą precyzją potrafią zlokalizować wszystkie miejsca, w których ukryły swoje zapasy.

IV. Rozmnażanie i rozwój

W zależności od szerokości geograficznej oraz warunków pogodowych, ciecinka lisów może odbywać się od stycznia do końca marca (w Polsce ma to

zazwyczaj miejsce na przełomie stycznia i lutego). Wtedy to psy zaślepione żądzą pokrycia samicy odbywają zacięte walki o pierwszeństwo w godach. Podczas walki często tną się po pyskach oraz ogonach (ogon lis świadczy o jego statusie w lisiej społeczności). Zdarza się że podczas walki jeden z lisów odgryzie drugiemu kite, skazując go na wieczne oszpecenie w oczach lisiego rodu. Okres płodności u liszek trwa do sześciu dni, w tym czasie samica kopuluje ze zwycięskim samcem. Kopulacja jest głośna i trwa do 20 minut. Po około 50 dniach samica wydaje na świat szczeniaki w liczbie kilku sztuk. Młode pozostają z matką aż do kolejnej jesieni. W odchowaniu młodych pomaga samiec, przynosząc w okolice nory upolowaną zdobycz, tak aby liszka mogła wnieść ją i nakarmić młode. Często przyniesiona zdobycz jest tylko lekko podduszona i oszołomiona, wtedy to młode niedoliski uczą się w jaki najskuteczniejszy sposób zadawać śmierć przyszłym ofiarom. Młode osiągają dojrzałość mniej więcej po roku życia.

V. Zachowanie

W przeciwieństwie do swoich kuzynów wilków, lisy prowadzą życie samotnicze, będąc terytorialistami. W zależności od zasobności łowiska, wielkość arealu osobniczego może się mieścić w granicach od 5 do 40 kilometrów kwadratowych. Zdarza się czasem, iż arealy kilku osobników nachodzą na siebie, wtedy to dochodzi do małych waśni, które rzadko kończą się walką osobników. W okresie letniego wychowywania młodych, lis związany jest z norą oraz jej pobliżem. W okresie jesiennym, patroluje swój areal, śpiając w różnych napotkanych przez siebie miejscach. Nora lisia bardzo często wykorzystywana jest przez wiele pokoleń tej samej lisiej rodziny. Często za sąsiadów lisy obierają borsuki, które to czasem potrafią na siłę „eksmitować” z nor, przejmując ich lokum. Okres polowania przypada na godziny ranne oraz wieczorne. W słoneczne mroźne dni, lisy polują również w czasie dnia. Zmysły lisa są wyostrzone i niesamowicie sprawne. Wzrok, słuch oraz węch są rewelacyjne. Nieuważny ruch myśliwego podczas polowania uniemożliwia praktycznie oddanie skutecznego strzału do tego rudego drapieżnika, jako że lis potrafi w pełnym biegu zrobić nagły zwrot (młynek) i uciec na pełnej prędkości, zanim myśliwy jest w stanie złożyć się do strzału. Trop lisa wędrującego przez swój teren przypomina sznurek koralików, dlatego też mówi się, że lis sznurkuje.

VI. Ekologia gatunku

Znaczenie lisa jako czyściciela leśnych terenów jest niezastąpione. Eliminuje on sztuki chore oraz słabe, jak również zjada padlinę oraz zmniejsza populację gryzoni. Badania naukowe potwierdzają, że lis wraz z ptakami drapieżnymi jest największym regulatorem populacji gryzoni. Zjadając owoce przyczynia się również do przenoszenia nasion i wzbogacania bioróżnorodności łowisk. Do cech przemawiających za zredukowaniem wyjątkowo dużej populacji lisa w naszym kraju zaliczyć można, dużą presję na zwierzynę drobną, taką jak zajęć, kuraki czy koźleta saren. Jak zawsze prawda tkwi po środku a w zbrodniczym procederze niszczenia

populacji zwierzyny drobnej udział bierze również człowiek oraz bezkarne, jak do tej pory, ptaki krukowate.

VII. Słowniczek

Cieczka – gody lisów

Dyndać – sposób poruszana się lisa

Fiołek – zapachowy gruczoł w okolicach ogona

Kita – ogon lisa.

Kwiat – kiść włosów na końcu kity.

Krzyżak – ciemna odmiana ubarwienia lisów.

Liszka – samica lisa.

Myszkowanie – poszukiwanie zdobyczy.

Niedolisek – młody lis.

Okno – otwór wentylacyjny lub wyjściowy lisiej nory.

Pies – samiec lisa.

Przechera – o szczwanym i doświadczonym lisie.

Sadzenie – bardzo szybki bieg lisa.

Stawki – nogi lisa

Suka – samica lisa.

Sznurowanie – poruszanie się podczas, którego lis ustawia stawki w linii tworząc na śniegu sznureczek tropów

Szczek – odgłos wydawany przez lisa.

Węglarz – bardzo ciemna odmiana ubarwienia lisiego.

Wietrznik – lisi nos

Włóczka – ciągnięcie przynęty w celu zwabienia lisa

Żmijka – o lisie z ciemnym podbrzuszem.